

Dolf Verspoor

Dankwoord bij de aanvaarding van de Martinus Nijhoffprijs 1958

Dolf Verspoor (1917-1994) vertaalde vooral poëzie – in en uit het Nederlands. Zo introduceerde hij Vestdijk, Roland Holst, Nijhoff en Achterberg bij het Franse publiek en liet hij Nederland onder meer kennismaken met Federico García Lorca en Pablo Neruda. Zijn bloemlezing De Spaanse Gouden Eeuw in honderd sonnetten groeide uit tot een standaardwerk. Behalve poëzie vertaalde hij ook veel toneel, van Shakespeare tot Goldoni. Ook heeft hij als dramaturg gewerkt. De voordracht die hij naderhand als zijn belangrijkste bijdrage aan het vertaaldebat beschouwde en die hij op verzoek van het Prins Bernhard Fonds als jurylid bij de uitreiking van de Nijhoffprijs 1972 schreef, is eveneens op VertaalVerhaal te vinden. VertaalVerhaal dankt in Niek de Boer de erven voor de toestemming om dit dankwoord hier te mogen publiceren.

Dankwoord bij de aanvaarding van de Martinus Nijhoffprijs 1958

Na woorden van dank aan de jury voor de hem te beurt gevallen bekroning, vervolgt Dolf Verspoor:

De jury heeft iemand op de voorgrond geschoven, die de keuze had gedaan anderen naar voren te brengen. Het zij me vergund ook hier bij die keuze te blijven.

Ik zou van de gelegenheid gebruik willen maken hier, in dit gezelschap van letterlievende Nederlanders, hulde te brengen aan tenminste twee buitenlanders van groot formaat, die hun omvangrijke kennis en grote smaak in dienst hebben gesteld van de Nederlandse letterkunde.

Ik breng allereerst hulde aan de Engelse literatuurhistoricus, de definitieve ontdekker van de grootheid van John Donne: – de nu meer dan negentigjarige Sir Herbert Grierson. In de loop van zijn werk is Grierson geboeid geraakt door Nederlandse dichters van de Gouden Eeuw. Het werd hem een noodzaak het Nederlands te beheersen. Ik verwijs u naar zijn vertaling van het gedicht van Hooft over Montaigne. Ik verwijs u naar zijn handvol kostbare vertalingen, van Leopold, van Boutens, van Bloem en anderen. Het is een prettig idee dat er in ons midden iemand is die overweegt Grierson's vertalingen opnieuw uit te geven, in een waardig kleed.

Ik wil hier ook hulde brengen aan de Italiaanse literatuurhistoricus Prampolini, de man die in zichzelf een hele equipe van kenners verenigt, de enige tijdgenoot die geheel alleen een geschiedenis van de wereldliteratuur kon schrijven, – en die dat ook heeft gedaan, in zeven prachtige delen die een tweede druk konden beleven. Prampolini die de tel kwijtraakt in de meer dan zestig talen waarin hij thuis is, belichaamt het ideaal waarnaar men hier en daar wel streeft: dat van de ene alomvattende blik op schriftelijke én mondelinge literaire schatten op deze globe. En wanneer hij schrijft over een erkende grootheid, zoals over Shakespeare, verwijst hij zijn lezers naar het boek dat Arthur van Schendel over Shakespeare schreef. Op het ogenblik bereidt Prampolini een bundel vertalingen voor van Gerrit Achterberg.

En omdat de jury woorden van waardering heeft willen wijden ook aan mijn vertalingen in het Nederlands, wil ik hier een dichter en vertaler gedenken over wie men sinds zijn te vroege dood nauwelijks meer spreekt, Ik noem Gerard Diels. En ik wil hier van mijn grote bewondering getuigen voor zijn weergaven van werk van García Lorca en vooral van de kapitale Spanjaard uit de baroktijd: Quevedo.

Het lot heeft Gerard Diels achterhaald voordat hem de Nijhoffprijs kon bereiken. En wat Nijhoff zelf betreft: ieder literair vertaler stelt zich de opgave, nieuwe gebieden voor zijn taaldomein open te leggen, en voor zijn lezers. Nijhoffs vertalingen zijn terecht opgenomen in zijn verzameld werk. En zoals mijn leermeester Paul Valéry kort voor zijn dood nog Vergilius vertaalde, gaf Nijhoff, alvorens te sterven, een van zijn eigen grootste werken de Ifigeneia van Euripides.

Wat mij betreft: ik zou graag zien dat men mijn vertalingen van poëzie opvatte als BEtalingen, als tastbare blijken van erkentelijkheid aan die werken en die dichters bij wie ik mij in de schuld voel staan als lezer en als iemand die de mogelijkheid heeft, de verplichting zelfs, iets van zijn emoties ook elders ter wereld mee te delen.

Monsieur l’Ambassadeur, voici un de ces jeux de mots qu’un traducteur s’en voudrait de ne pas tenter de rendre: j’aimerais que l’on considère mes traductions comme des reconnaissances – et voici qu’en traduction il s’agit brusquement d’une triple reconnaissance: de celle que je hasarde dans d’autres domaines linguistiques, de celle que je dois aux poètes que j’aime traduire, et enfin de celle que j’éprouve à l’égard de la France.

Wij, vertalers, proberen overigens grenzen te doorbreken. Maar er zijn grenzen aan ons eigen kunnen. De grote Ernst Robert Curtius, de man die de literatuurwetenschap een ander gezicht gaf en die tot zijn dood toe vertaalde, zei eens: ‘We vertalen niet wat we graag zouden willen, maar wat we moeten. Er zijn gedichten die ons roepen. Maar er zijn ook kreten die verloren gaan...’ – Er zijn gedichten die ik opgeef. Ik probeer te zorgen dat hun roep niet verloren gaat: ik signaleer ze aan andere vertalers. En dan beginnen ze altijd wel ergens op de aardbol toch een nieuw leven, in een nieuwe taal.

Er blijven onvertaalbare gedichten. Michelangelo zegt, in een gedicht, dat de grootste meester uit het marmer alleen maar het beeld kan halen dat erin zit, en geen ander. – Maar het criterium van vertalingen is dit: of ze erin slagen al of niet te gaan behoren tot hun nieuwe taalgebied. De vertaler van poëzie tornt de hele tijd op tegen een onmogelijkheid die hij zelf het beste ziet. Poëzie vertalen is *misschien* een vorm van poëzie; het is *zeker* een vorm van literatuuronderzoek en literatuurkritiek.

En het is ook niet zozeer een kwestie van talen kennen. Niemand kent *een* taal ooit helemaal volledig. En laten degenen in deze zaal die geen poëzievertalers zijn, of die tegen vertalen geweldig opzien, zich troosten met de gedachte dat vertalen eigenlijk de gewoonste bezigheid is van iedereen: is niet iedereen gedwongen officieel proza te vertalen in gewone taal, zo niet voor zichzelf, dan toch voor zijn vrouw en kinderen...

Vervolgens draagt de heer Max Croiset een aantal door de heer Dolf Verspoor vertaalde gedichten voor en wel van zijn vertalingen uit het Nederlands:

M. Nijhoff: De Vervloekte (II) – Le Maudit
A. Roland Holst: De Ploeger – Le Laboureur
H. Marsman: Einde – Fin

Van zijn vertalingen in het Nederlands de Italiaanse gedichten:

Folgore da San Gimignano: Mei
Juli
Cecco Angiolieri: ‘Ik ben verliefd, maar...’

‘Des ochtends als mijn vrouw...’

en het anonieme Spaanse liedje, geschreven door twee hovelingen van Filips II bij het bezoek van de vorst in 1554 aan Engeland:

‘Ik wil er niet minnen...’

Na de voordracht van de heer Croiset sluit Prof. Wiarda de plechtigheid met een bijzonder woord van dank aan de burgemeester en de gemeente 's-Gravenhage voor de voortreffelijke ontvangst. In zijn dankwoord sluit hij in al diegenen van het personeel van de gemeente 's-Gravenhage, die hebben bijgedragen tot een vlotte organisatie.

Daarna bleven de genodigden nog geruime tijd bijeen tijdens een receptie door het gemeentebestuur van 's-Gravenhage aangeboden in het prachtige oude raadhuis.